

FOLKEOPLYSNINGEN I KOMMUNERNE

Delrapport 1: Hovedresultater og datagrundlag

Delrapport 1 / Marts 2021

Malene Thøgersen &
Mette Eske

Videncenter
for Folkeoplysning

FOLKEOPLYSNINGEN I KOMMUNERNE

DELRAPPORT 1: HOVEDRESULTATER OG DATAGRUNDLAG

Titel

Folkeoplysningen i kommunerne. Delrapport 1: Hovedresultater og datagrundlag

Forfattere

Malene Thøgersen & Mette Eske

Øvrige bidragydere

Astrid Margon Simonsen, Niels Anton Toftgård, Henriette Bjerrum, Signe Carlsen & Karl Johan Schmidt.

Layout

Videncenter for Folkeoplysning

Forsidefoto

Getty Images

Udgave

1. udgave, Aarhus, marts 2021

Pris

Rapporten kan downloades gratis i vidensbanken på www.vifo.dk

ISBN

978-87-93784-41-3 (pdf)

Udgiver

Videncenter for Folkeoplysning

c/o Idrættens Analyseinstitut

Frederiksgade 78B, 2.

DK-8000 Aarhus C

T: +45 3266 1030

E: vifo@vifo.dk

W: www.vifo.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Forord	6
1. Indledning.....	7
2. Den samlede rapport opbygning og hovedresultater	8
2.1. Delrapport 2: Den folkeoplysende voksenundervisning	8
2.2. Delrapport 3: Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde	13
2.3. Delrapport 4: Tværgående temaer på folkeoplysningsområdet	19
3. Undersøgelsens datagrundlag	24
3.1. Spørgeskemaundersøgelse til landets kommuner	24
3.2. Kommunale tilskudsordninger	25
3.3. Kommunale folkeoplysningspolitikker	26
4. Litteratur	29
5. Bilag	30
5.1. Spørgeskemaet til kommunerne	30
5.2. Supplerende tabeller.....	40

Forord

For anden gang har Videncenter for Folkeoplysning gennemført undersøgelsen 'Folkeoplysningen i kommunerne', som har fokus på økonomi, aktiviteter og kommunale procedurer på folkeoplysningsområdet.

Den forrige undersøgelse tog udgangspunkt i tal for 2014, mens denne rapport bygger på 2018-tal. Dermed er der denne gang mulighed for at følge udviklingen på området over tid.

Undersøgelsen er baseret på et omfattende spørgeskema, som er sendt til kommunale kultur- og fritidsforvaltninger i hele landet. Derfor skal der lyde en stor tak til alle de kommunale medarbejdere, som har brugt tid på at udfylde det tidskrævende spørgeskema, der er anvendt til undersøgelsen.

Det har været helt afgørende at få data direkte fra de medarbejdere i kommunerne, der arbejder med folkeoplysningsområdet til dagligt, og vi er meget taknemmelige for, at der endnu engang har været stor opbakning til undersøgelsen.

Vi håber, at rapporten vil give relevante indsigter i de forskelle og ligheder, der eksisterer på tværs af kommunerne, og at resultaterne kan give inspiration til kommunernes fremadrettede arbejde på folkeoplysningsområdet.

Videncenter for Folkeoplysning, marts 2021

1. Indledning

I 2015-16 gennemførte Videncenter for Folkeoplysning for første gang undersøgelsen 'Folkeoplysningen i kommunerne', som havde til formål at give et samlet overblik over omfanget af og rammerne for de folkeoplysende aktiviteter – både på voksenundervisningsområdet og på foreningsområdet rundt omkring i kommunerne. Undersøgelsen tog udgangspunkt i aktiviteter og økonomi i 2014.

Baggrunden for undersøgelsen i 2015-16 var mange års fravær af dataindsamling på området og et behov for grundlæggende dokumentation og viden om aktiviteter, økonomi og procedurer på folkeoplysningsområdet. Da folkeoplysningsloven er en rammelov, der giver de enkelte kommuner stor frihed til selv at udforme rammerne på området, administreres loven på mange forskellige måder rundt omkring i landet, ligesom også omfanget af foreningernes og aftenskolernes aktiviteter varierer.

Formålet med denne undersøgelse er at give et opdateret overblik over folkeoplysningsområdet i kommunerne på baggrund af resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse sendt ud til alle landets kommuner i 2019. Dataindsamlingen blev afsluttet i foråret 2020. Kommunerne har besvaret spørgeskemaet med udgangspunkt i aktiviteter og økonomi i 2018. Ud over en aktuel status giver undersøgelsen mulighed for at belyse udviklingen siden den sidste undersøgelse blev gennemført.

Analysen omfatter lige som den forrige undersøgelse både den folkeoplysende voksenundervisning, det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde samt en række tværgående temaer på folkeoplysningsområdet.

Mange af de baggrundsinformationer om folkeoplysningsloven og den historiske udvikling, som fremgik af den forrige rapport, er medtaget igen her for at kontekstualisere undersøgelsens resultater og for også at give nye læsere mulighed for et samlet indblik i området. Alt er dog gennemskrevet og opdateret i det omfang, det er fundet relevant.

Som noget nyt er undersøgelsens resultater formidlet i fire delrapporter. Denne indledende del udgør delrapport 1, der giver en samlet introduktion til de tre øvrige delrapporter, opsummerer undersøgelsens hovedresultater og uddyber undersøgelsens metode og datagrundlag.

2. Den samlede rapports opbygning og hovedresultater

Ud over denne rapport, der går på tværs af de øvrige delrapporter, består den samlede undersøgelse af tre øvrige delrapporter:

- Delrapport 2 har fokus på den folkeoplysende voksenundervisning (aftenskoleområdet).
- Delrapport 3 belyser det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde.
- Delrapport 4 sætter fokus på de temaer, der går på tværs af de to områder (eksempelvis folkeoplysningspolitikker, § 35 stk. 2-udvalg, udviklingsmidler mv.).

Nedenfor følger en kort opsummering af indhold og hovedresultater for hver af disse delrapporter.

Som det vil fremgå, er det overordnede billede relativt stabilt, men der er også sket nogle mindre, interessante forskydninger og udviklingstræk siden 2014-undersøgelsen. Derudover er der tilføjet en række nye spørgsmål, som ikke var med i den forrige undersøgelse, som giver nogle nye perspektiver og nuancer på resultaterne.

2.1. Delrapport 2: Den folkeoplysende voksenundervisning

Analysen af den folkeoplysende voksenundervisning – i daglig tale aftenskoleområdet – i landets kommuner er belyst gennem fire kapitler.

Kapitel 1 rammesætter analysen gennem en kort introduktion til aftenskoleområdet. Introduktionen sætter dels området i en historisk kontekst og beskriver udviklingen i aftenskolerne rolle over tid. Derudover gives en kort karakteristik af aftenskoleområdet i dag og variationen i de typer af aftenskoler, der findes.

Kapitlet giver derefter et overblik over den kommunale støtte til aftenskoleområdet baseret på de samlede kommunale regnskaber. Udviklingen viser, at den samlede støtte til området har været faldende over tid. Over de senere år har der dog kun været tale om et svagt fald.

Den sidste del af kapitlet uddyber tilskudsreglerne og de forskellige tilrettelæggelsesformer, der er i spil på området.

Kapitel 2 sætter fokus på omfanget og karakteren af aftenskoleområdet. Analysen viser, at der er sket et lille fald i antallet af aftenskoler siden den forrige undersøgelse.

Sammenlagt havde de 91 deltagende kommuner lidt over 1100 aftenskoler med tilskudsberettigede aktiviteter i 2018. Det er cirka 100 færre aftenskoler end i 2014, hvilket tyder på et lille fald i antallet af aftenskoler. Det specifikke antal skal dog tages med forbehold, da større aftenskoler kan have aktiviteter i flere kommuner og dermed tælle med flere gange. 43 pct. af aftenskolerne tilhører ét af de fem landsdækkende oplysningsforbund.

Mellem 2014 og 2018 har 53 pct. af kommunerne oplevet et fald i antallet af aftenskoler med tilskudsberettiget aktivitet i kommunen, mens en femtedel har fået flere aftenskoler med aktivitet i kommunen. Der er dog tale om relativt små udsving, og der er ingen klare mønstre i udviklingen på tværs af kommunetyper.

Ses der på aftenskolernes samlede aktivitetsniveau har antallet af undervisningstimer ligget på et stabilt niveau siden den forrige undersøgelse. Det samlede antal undervisningstimer på området i 2018 estimeres på baggrund af undersøgelsens resultater til 1,44 mio. på landsplan. Det tilsvarende estimat lå i 2014 på 1,5 mio. undervisningstimer. Resultaterne viser, at der er store forskelle i såvel udbredelsen af aftenskoler som aftenskolernes aktivitetsniveau på tværs af kommuner.

Udbredelse og aktivitetsniveau på tværs af kommuner

Ligesom i 2014 er det ikke de samme kommuner, der har en stor udbredelse af aftenskoler og et højt aktivitetsniveau. Den relative udbredelse af aftenskoler er betydeligt højere i landets yderområder end i de øvrige dele af landet. Men samtidig er det også yder- og landkommuner, der har det laveste relative aktivitetsniveau, når der tages højde for antallet af indbyggere. Det tyder på, at aftenskoleområdet i yderområderne er karakteriseret ved mange små aftenskoler, mens der i mere tætbefolkede områder er relativt færre, men større aftenskoler.

Tilrettelæggelsesformer og aktiviteter

Når det gælder undervisningstimernes fordeling på tværs af tilrettelæggelsesformer, er der kun sket mindre forskydninger siden 2014. Tallene for 2018 viser, at almen undervisning udgør 55 pct. af undervisningstimerne, handicapundervisning 30 pct., små hold 10 pct. og fleksibel tilrettelagt undervisning udgør 5 pct.

Ses der i stedet på deltagerne fordeling, omfatter almen undervisning godt og vel tre fjerdedele af det samlede deltagerantal, mens handicapundervisningen fylder 15 pct., små hold 4 pct. og fleksibelt tilrettelagt undervisning 5 pct. af deltagerne. At denne fordeling adskiller sig fra undervisningstimernes fordeling skyldes, at der er færre deltagere på holdene inden for både handicapundervisning og små hold. I 2014 udgjorde deltagere i handicapundervisning og små hold en lidt større andel, end det er tilfældet her. Sammenligningen skal dog tages med forbehold, da under halvdelen af kommunerne har indberettet deltagerantal.

Blandt de kommuner, der har indberettet undervisningstimernes fordeling på fag, viser resultaterne at sundhedsfag – herunder bevægelsesfag – er den største fagkategori, som udgør hele 32 pct. af undervisningstimerne. De to andre store faggrupper er manuelle fag (kreative og håndværksmæssige fag) og grundlæggende fag (sprog, dansk, regning mv.), som omfatter hhv. 20 og 13 pct. af undervisningstimerne. Fagfordelingen er dog baseret på svar fra relativt få kommuner og er derfor ikke nødvendigvis repræsentativ for landet som helhed. Bevægelsesfagernes store andel er dog i god overensstemmelse med tendenserne i andre undersøgelser.

Kapitel 3 går i dybden med det kommunale tilskud på aftenskoleområdet. Tilskuddet på aftenskoleområdet er en kompleks størrelse, hvor kommunerne ganske vist har frihed til selv at formulere de konkrete kriterier og rammevilkår, men samtidig er der mange regler og paragraffer i folkeoplysningsloven, som gør, at tilskuddet til aftenskoleområdet er betydeligt mere reguleret end på foreningsområdet. Kapitlet sætter fokus på både de kommunale retningslinjer for tilskuddet, tilskudsniveauet, støttens fordeling på tilrettelæggelsesformer samt andre former for støtte på området.

Tilskudsbrøker og tilskudsrammer

Når det gælder tilskudsbrøkerne, som er en central del af de kommunale retningslinjer, viser resultaterne, at langt de fleste kommuner anvender lovens maksimumsgrænser som rettesnor for deres tilskudsniveau. Dog har en del kommuner på handicapområdet en brøk, som ligger under lovens maksimumsgrænse på 8/9 af aftenskolenes udgifter til leder- og lærerløn.

Tilskudsbrøkerne kan ikke stå alene i belysningen af kommunernes tilskudsniveau, da tilskudsrammen i nogle kommuner ikke er stor nok til, at aftenskolerne i praksis modtager det beløb, der svarer til de vedtagne brøker.

Resultaterne viser, at 22 pct. af kommunerne ikke yder maksimalt tilskud i forhold til de vedtagne brøker. På tværs af kommunetyper ses en klar tendens til, at der især blandt mellem- og bykommuner er en høj andel, som ikke yder maksimalt tilskud i forhold til tilskudsbrøkerne. Det gør sig gældende for 29 pct. af bykommunerne og hele 38 pct. af mellemkommunerne. Derimod er der kun 8 pct. af yderkommunerne, som ikke yder maksimalt tilskud. Det er dermed særligt i kommunetyper med et højt aktivitetsniveau på aftenskoleområdet, at det kniber med at udfylde tilskudsbrøkerne.

Der er dog også kommuner, hvor tendenserne peger i en anden retning. Næsten halvdelen af kommunerne angiver, at de ikke har brugt hele beløbet i den afsatte tilskudsramme på aftenskoleområdet i 2018. Det kan tyde på, at aktivitetsniveauet i nogle kommuner ikke er stort nok til, at den afsatte ramme kan blive brugt. Blandt de kommuner, der har angivet størrelsen på det overskydende beløb, ligger gennemsnittet på 217.000 kr., og i alt er det overskydende beløb på lidt over 8 mio. kr.

Tilskuddets fordeling på tilrettelæggelsesformer

Ses der på tilskuddets fordeling på tværs af tilrettelæggelsesformer er der – ligesom ved undervisningstimerne – kun sket mindre forskydninger siden 2014. Undersøgelsen viser, at handicapundervisningen stadig udgør den største andel (40 pct.), almen undervisning 34 pct., små hold 12 pct. og fleksibelt tilrettelagt undervisning 3 pct. Dertil kommer foredrag (2 pct.) og debatskabende aktiviteter (8 pct.)

Procedurer og tilskud på handicapområdet

Ligesom i den forrige undersøgelse er der store forskelle på, hvor stor en andel handicapundervisningen udgør af det samlede tilskud. Enkelte kommuner har slet ikke ydet tilskud til denne tilrettelæggelsesform, mens der i den anden ende af skalaen er kommuner, hvor

over 60 pct. af det samlede tilskud til aftenskoleundervisning går til handicapundervisning. Den gennemsnitlige andel er højst blandt mellem- og bykommuner.

Når det gælder procedurerne på handicapområdet, er brugen af handicapklæringer - som betingelse for tilskud - i anvendelse i 60 pct. af kommunerne. 65 pct. af kommunerne har vedtaget maksimale holdstørrelser, hvor den mest almindelige maksimumsgrænse er syv deltagere pr. hold. Dette billede er stort set enslydende med resultaterne fra 2014 - dog har lidt flere kommuner en grænse på mere end syv deltagere.

Midler til debatskabende aktiviteter

Ifølge folkeoplysningsloven har aftenskolerne pligt til at afsætte 10 pct. af deres tilskud til afholdelse af debatskabende aktiviteter. Hvis en aftenskole ikke bruger midlerne, skal de som udgangspunkt betales tilbage til kommunen.

Undersøgelsen viser, at mange aftenskoler ikke får midlerne brugt: I 82 pct. af kommunerne er der aftenskoler, som betaler midlerne helt eller delvist tilbage. I halvdelen af kommunerne drejer det sig om mere end halvdelen af aftenskolerne. Størrelsen på de tilbagebetalte beløb tyder på, at det fortrinsvis er små aftenskoler, der ikke får midlerne brugt. 29 pct. af kommunerne giver mulighed for, at aftenskolerne kan overføre mindre ikke forbrugte beløb til det efterfølgende år.

Øvrige former for tilskud

Udover de ovenstående tilskudsformer giver folkeoplysningsloven mulighed for andre typer af tilskud.

Resultaterne viser, at 34 pct. af kommunerne yder tilskud til nedsættelse af deltagerbetaling for særlige målgrupper. Det tyder på et lille fald siden 2014, hvor andelen var på 39 pct. Det er først og fremmest pensionister og efterlønsmodtagere/ældre over 60 år, som får nedsat deltagerbetaling. Betydeligt færre kommuner - men dog nogen - yder tilskud til studerende og unge. Ligesom i den forrige undersøgelse er det dermed fortsat den ældre målgruppe blandt aftenskolernes kernebrugere, som er i fokus ved det særlige tilskud.

Muligheden for forhøjet tilskud til aftenskoleaktiviteter i tyndtbefolkede områder anvendes af 16 pct. af kommunerne. Det er en stigning siden 2014, hvor andelen var på 10 pct. Denne udvikling er interessant i lyset af de store forskelle i aktivitetsniveauet på tværs af land og by. Der er dog stadig tale om en begrænset andel af kommunerne.

Når det gælder tilskuddet til partnerskaber omkring løsningen af særlige opgaver, har kun 7 pct. af kommunerne angivet, at de yder denne form for tilskud. Det er et fald sammenlignet med den forrige undersøgelse, hvor andelen var på 12 pct., og det er samtidig en betydeligt lavere andel end på foreningsområdet, hvor den tilsvarende andel er på 23 pct. af kommunerne.

Mellemkommunal refusion

Resultaterne viser, at langt de fleste kommuner opererer med mellemkommunale betalinger på aftenskoleområdet. Det betyder, at en kommune skal betale for de borgere i kommunen, som deltager i aftenskoleaktiviteter i andre kommuner. Resultaterne viser en tendens til, at det især er større bykommuner, der har positiv balance i den mellemkommunale refusion, mens omkringliggende kommuner ofte har en negativ balance. Samme mønster sås i 2014, og det afspejler dermed det høje aktivitetsniveau i de større byer.

Mønstre i tilskudsniveauet på tværs af kommuner

Analysen af mønstrene i tilskudsniveauet på tværs af kommuner viser, at der er store forskelle på, om man ser på tilskudsniveauet pr. indbygger, eller om man ser på tilskuddet pr. undervisningstime. Dette billede hænger naturligt sammen med den store variation i aktivitetsniveauet på tværs af kommuner.

Det gennemsnitlige beløb pr. indbygger i bykommunerne er næsten tre gange så højt som i yderkommunerne og dobbelt så højt som i landkommunerne. Ses der i stedet på tilskuddet til aftenskoleundervisning pr. undervisningstime, er variationen mindre, og mønstret på tværs af kommunetyper er mindre klart.

Billedet hænger sammen med, at det kommunale tilskud er tæt bundet op på undervisningens omfang. Tilskuddet beregnes ud fra centralt fastsatte løntakster for lærer- og lederlønninger, og da langt de fleste kommuner anvender tilskudsbrøker, der ligger tæt på lovens maksimumsgrænse, er der ikke overraskende en tæt sammenhæng mellem tilskudsniveauet og aktivitetsniveauet.

Samtidig viser resultaterne, at der er et betydeligt højere aktivitetsniveau i de kommuner, der ikke yder maksimalt tilskud, end i de kommuner, der gør. Det kan tyde på, at manglende opfyldelse af tilskudsbrøkerne kan skyldes et pres på rammen som følge af et højt aktivitetsniveau snarere end en nedprioritering af aftenskoleområdet.

Analysen af sammenhængen mellem aktivitetsniveauet, og hvorvidt kommunerne har brugt hele den afsatte tilskudsramme på aftenskoleområdet, peger i en lignende retning: Aktivitetsniveauet er lavere i de kommuner, der har midler til overs på rammen, end i de kommuner, der har brugt hele beløbet. Samlet tyder resultaterne på, at der er behov for nuancer i diskussionen af tilskudsniveauet på tværs af kommuner.

Lokaler og lokaletilskud på aftenskoleområdet

Adgangen til lokaler har afgørende betydning for, at aftenskolerne kan gennemføre deres aktiviteter. Folkeoplysningsloven forpligter kommunerne til at yde lokaletilskud, såfremt der ikke kan stilles egnede kommunale lokaler til rådighed. Resultaterne viser, at der gennemsnitligt på kommunalt plan er 33 pct. af aftenskolerne, der modtager lokaletilskud, hvilket er den samme andel som i 2014. Der er dermed mange aftenskoler, som benytter kommunale lokaler. 28 pct. af kommunerne har gebyrordninger i forbindelse med brugen af kommunale lokaler.

30 pct. af kommunerne har svaret bekræftende på spørgsmålet om, hvorvidt de oplever nogen større udfordringer relateret til lokaler og lokaletilskud på aftenskoleområdet. De uddybende svar viser, at udfordringerne især kredser om problematikker vedrørende lokale-mangel – eksempelvis nævner flere udfordringer med at finde tilstrækkeligt med lokaler i dagtimerne. Derudover oplever nogle kommuner en tendens til større efterspørgsel på tilskud til private lokaler, da de kommunale lokaler ikke altid opleves som egnede.

Kapitel 4 afslutter analysen med nogle perspektiver, der går på tværs af flere af de ovenstående resultater på aftenskoleområdet. Det første tema 'det økonomiske støtteniveau mellem knaphed og overflod' diskuterer behovet for flere nuancer i debatten om aftenskolerens økonomiske rammer på tværs af kommuner. Det sidste tema diskuterer - med udgangspunkt i analysens resultater - sammenhængen mellem folkeoplysningslovens rammer og aftenskoleområdets behov.

2.2. Delrapport 3: Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde

Kapitel 1 er en introduktion, der kort sætter det folkeoplysende foreningsliv ind i en historisk og samfundsmæssig kontekst, og uddyber de overordnede lovmæssige rammer i folkeoplysningsloven.

Kapitlet belyser også omfanget af og udviklingen i det samlede kommunale tilskud på området. De kommunale regnskaber i Danmarks Statistik viser, at de samlede udgifter til medlems- og aktivitetstilskud har været svagt stigende over de senere år, og lå i 2019 på 407 mio. kr. Set over en 10-årig periode er der dog tale om et mindre fald. Også de kommunale udgifter til lokaletilskud har været faldende over tid: Fra 919 mio. kr. i 2007 til 788 mio. kr. i 2017.

Kapitel 2 belyser de folkeoplysende foreningers udbredelse og aktivitetsniveau på baggrund af kommunernes besvarelse af spørgeskemaet.

På baggrund af kommunernes svar kan det samlede antal af godkendte folkeoplysende foreninger, der i 2018 har modtaget tilskud og/eller har fået anvist lokaler, estimeres til cirka 15.300 foreninger¹.

Idrætsforeninger udgør 67 pct. af det samlede antal foreninger, mens idébestemte og samfundsendagerende børne- og ungeforeninger udgør 18 pct. Den sidstnævnte type omfatter blandt andet spejdere samt religiøse og politiske ungdomsforeninger. De resterende går under kategorien 'øvrige foreninger' og kan eksempelvis omfatte etniske foreninger, kulturelle foreninger mv.

Hvor antallet af foreninger kan ses som et udtryk for bredden i foreningslivet, kan antallet af medlemmer ses som et udtryk for aktivitetsniveauet i de folkeoplysende foreninger.

¹ På grund af mindre justeringer i spørgsmålsformuleringen kan antallet desværre ikke sammenlignes direkte med antallet i 2014.

Idrætsforeningernes står ikke overraskende for langt den største andel af de tilskudsberettigede medlemmer under 25 år (85 pct.), børne- og ungeforeningerne 11 pct. og øvrige foreninger 5 pct., hvilket er stort set samme fordeling som i 2014. Også når det gælder medlemmer over 25 år, udgør idrætsforeningernes medlemmer langt den største andel.

Foreningslivets udbredelse og aktivitetsniveau på tværs af kommuner

Når det gælder udbredelsen af foreningslivet, viser undersøgelsen en stor variation på tværs af kommuner. I den kommune, der har relativt flest foreninger, er der 179 indbyggere pr. forening, mens der i den kommune, der har relativt færrest foreninger, er 818 indbyggere pr. forening.

Analysen viser også, at foreningstætheden - målt på antallet af indbyggere pr. folkeoplysende forening - er betydeligt lavere i yder- og landkommuner, end i mellem- og bykommuner. Der er dermed relativt flest foreninger i landets yderområder. Et lignende mønster ses på medlemstætheden - målt på antallet af indbyggere pr. foreningsmedlem under 25 år. De samme mønstre sås i resultaterne fra undersøgelsen i 2014.

Kapitel 3 belyser kommunernes tilskud til de folkeoplysende foreninger. Da folkeoplysningsloven kun sætter de helt overordnede rammer for tilskuddet til det folkeoplysende foreningsliv, har kommunerne store frihedsgrader til at fastlægge niveauet og retningslinjerne for den økonomiske støtte. Frihedsgraderne er samtidig betydeligt større end på aftenskoleområdet, hvilket betyder, at analysen på foreningsområdet har en anden karakter, og at de indsamlede kommunale tilskudsordninger spiller en større rolle i analysen.

Tilskuddets omfang og fordeling

Kommunerne har pligt til at give økonomisk tilskud til folkeoplysende aktiviteter for børn og unge under 25 år. Ses der på fordelingen af dette tilskud, udgør støtten til idrætsforeningerne langt den største andel, hvilket hænger godt sammen med disse foreningers store andel af det samlede medlemstal.

Da der hverken er minimums- eller maksimumsgrænser for den kommunale støtte til medlems- og aktivitetstilskud, er der naturligt store forskelle på tværs af kommunerne. Det gælder både, når der måles på tilskuddet pr. indbygger og tilskuddet pr. foreningsmedlem under 25 år.

Resultaterne viser også nogle klare mønstre i tilskudsniveauet på tværs af kommuner. Uanset om der ses på tilskuddet pr. indbygger eller tilskuddet pr. foreningsmedlem under 25 år, er der et højere tilskudsniveau i mellem- og bykommuner end i yder- og landkommuner. Det er det samme mønster, som blev fundet i 2014-undersøgelsen.

Udformningen af medlems- og aktivitetstilskuddet

Rundt omkring i kommunerne er der mange forskellige tilskudsmodeller i spil. Alene når der ses på udformningen af medlems- og aktivitetstilskuddet, er der stor variation i, hvordan tilskuddet beregnes.

En kodning af de kommunale tilskudsordninger viser, at lidt over halvdelen af kommunerne beregner tilskuddets størrelse alene ud fra foreningernes medlemstal. Enten gennem et fast beløb pr. medlem, eller ved at rammen på området fordeles forholdsmæssigt blandt foreningerne ud fra deres medlemstal. De øvrige kommuner graderer medlems- og aktivitetstilskuddet. Det mest udbredte er graduering ud fra medlemmernes alder – dvs. at tilskuddets størrelse varierer på tværs af aldersgrupper. Der er dog også kommuner, hvor størrelsen på tilskuddet varierer ud fra medlemmernes aktivitetsniveau. Endelig er der kommuner, hvor tilskuddet beregnes ud fra både medlemmernes alder og aktivitetsniveau.

Der er dermed store forskelle på kompleksiteten i beregningerne. Sammenlignet med 2014-undersøgelsen ses dog en tendens til en lidt lavere kompleksitet, da færre kommuner graderer efter både alder og aktivitetsniveau.

Ud over de ovenstående beregninger har 78 pct. af kommunerne i deres tilskudsordninger angivet et loft på medlemstilskuddets størrelse. Loftet knytter sig oftest til medlemskontingentets størrelse og giver en grænse for, hvor stor en procentdel af kontingentets størrelse, medlemstilskuddet må udgøre, men også andre modeller er i spil.

Medlemsbegrebet og bopælskravet

Et andet centralt spørgsmål, for at kunne beregne tilskuddets størrelse, er, hvornår et medlem tæller som et medlem. 70 pct. af kommunerne nævner eksplicit i deres tilskudsordning, hvordan de tæller medlemmer. Der er dog store forskellige i detaljeringsgraden, og hvilke kriterier der lægges vægt på.

Endelig er kommunernes brug af bopælskravet interessant. Ifølge folkeoplysningsloven har kommunerne ikke pligt til at give tilskud til medlemmer med bopæl i andre kommuner. Her viser resultaterne, at 26 pct. af kommunerne eksplicit angiver i deres tilskudsordning, at bopælskravet er i spil. Nogle af disse kommuner giver slet ikke tilskud til foreningsmedlemmer fra andre kommuner, mens andre kommuner blot reducerer tilskuddet, hvis andelen af udenbys medlemmer overstiger en vis grænse, som typisk ligger på 50 pct. af det samlede medlemsantal.

Grundtilskud

Ud over at alle kommuner yder økonomisk støtte til foreningerne på baggrund af medlemstal og evt. også aktivitetsniveau, har nogle kommuner valgt også at yde grundtilskud. Grundtilskud betragtes her som et tilskud, der ydes til en forening uden at være knyttet op på hvert enkelt medlem eller bundet til en bestemt udgift. 18 pct. af kommunerne yder et grundtilskud, der opfylder denne definition. Igen er der dog store forskelle på, hvordan grundtilskuddet er skruet sammen, og hvor stort et beløb det omfatter.

Tilskud til medlemmer over 25 år

Hvor tilskuddet til foreningers aktiviteter for børn og unge under 25 år er lovpligtigt, kan kommunerne vælge at give tilskud til aktiviteter for medlemmer over 25 år. Brugen af denne mulighed er dog ikke så udbredt: 7 pct. af kommunerne giver tilskud til medlemmer

over 25 år, og der er i næsten alle tilfælde tilknyttet særlige betingelser til tilskuddet. Eksempelvis at det kun er til en bestemt aldersgruppe – f.eks. medlemmer over 65 år – eller at det kun er til idrætsaktiviteter.

Tilskud til særlige aktivitetsformer og personer med særlige behov

Folkeoplysningsloven giver kommunerne mulighed for at yde forhøjet tilskud til særlige aktivitetsformer og personer med særlige behov. Resultaterne viser, at 38 pct. af kommunerne benytter denne mulighed, hvilket er på niveau med andelen i 2014.

Tilskuddet bruges i overvejende grad til at tilgodese medlemmer med handicap i foreningslivet. En gennemgang af kommunernes tilskudsordninger viser dog, at det samlet set er mere end halvdelen af kommunerne, der eksplicit nævner, at de støtter medlemmer med handicap – også på andre måder end ved forhøjet medlemstilskud til mennesker med særlige behov. Det kan eksempelvis være gennem tilskud til transport, forhøjet lokaletilskud, fritagelse fra gebyrordninger eller et særligt grundtilskud.

Tilskud til partnerskaber

I 2011 blev det indskrevet i folkeoplysningsloven, at kommunerne har mulighed for at yde støtte til partnerskaber til løsningen af særlige opgaver. Resultaterne viser, at 23 pct. af kommunerne benyttede denne mulighed på foreningsområdet i 2018, hvilket er et lille fald i forhold til 2014-undersøgelsen. Det er dog stadig en betydeligt større andel end på aftenskoleområdet, hvor kun 7 pct. af kommunerne støttede partnerskaber i 2018. Dermed er der også på foreningsområdet en modsætning mellem de mange hensigtserklæringer om partnerskaber i folkeoplysningspolitikkerne og de konkrete rammer på folkeoplysningsområdet.

Lokaler og lokaletilskud på foreningsområdet

Folkeoplysningsloven forpligter kommunerne til at stille lokaler til rådighed for foreningernes aktiviteter. Såfremt der ikke kan stilles egnede kommunale lokaler til rådighed, har kommunerne pligt til at give lokaletilskud til foreningernes egne eller lejede lokaler. På foreningsområdet omfatter tilskuddet mindst 65 pct. af driftsudgifterne til lokaler, der ejes eller lejes til aktiviteter for børn og unge under 25 år.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 40 pct. af det samlede antal af foreninger, får tilskud til egne eller lejede lokaler. Den største andel af foreninger, der modtager lokaletilskud, findes blandt yder- og landkommunerne.

En gennemgang af de kommunale tilskudsordninger viser derudover, at der er store forskelle på udformningen af lokaletilskuddet. Det gælder både, når det kommer til den andel af lokaleudgifterne, tilskuddet dækker, om der er gebyrer ved brugen af kommunale lokaler, og om kommunerne nedsætter lokaletilskuddet ud fra andelen af medlemmer/deltagere over 25 år (25-års-reglen).

Resultaterne viser, at 46 pct. af kommunerne har gebyrordninger i spil ved brugen af kommunale lokaler. Det tyder på en svag stigning i brugen af gebyrer siden undersøgelsen i

2014, hvor andelen lå på 42 pct. Udformningen af gebyrordningerne varierer dog på tværs af kommuner.

Kommunernes brug af 25-års-reglen

Et af de mest omdiskuterede temaer, når det gælder lokaletilskudsreglerne på foreningsområdet, er kommunernes brug af 25-års-reglen. Reglen betyder, at kommunerne har mulighed for at nedsætte lokaletilskuddet til foreningerne ud fra andelen af medlemmer/deltagere over 25 år, og er dermed et udtryk for lovens klare prioritering af tilskud til børn og unge. Nedsættelsen kan – afhængigt af hvordan den implementeres – have den u hensigtsmæssige sideeffekt, at foreninger kan få et lavere lokaletilskud, såfremt de får flere voksenmedlemmer i foreningen.

Resultaterne viser, at størstedelen af kommunerne fortsat bruger 25-års-reglen, mens 22 pct ikke gør. Andelen, der bruger reglen, er en smule lavere end i 2014-undersøgelsen.

Analysen viser dog en stor variation i, hvordan kommunerne i praksis nedsætter tilskuddet. Som noget nyt har kommunerne angivet, hvorvidt kommunerne beregner nedsættelsen på baggrund af medlemmer eller deltagere. Her viser resultaterne, at det er mest almindeligt at nedsætte tilskuddet på baggrund af foreningernes samlede medlemstal, mens lidt under en femtedel af kommunerne nedsætter på baggrund af antallet af deltagere i lokalet, og ganske få kommuner lader foreningerne afgøre, om beregningen foretages på den ene eller den anden måde.

Ud over disse forskelle, er der også forskel på, hvornår 25-års-reglen træder i kraft. 39 pct. af kommunerne nedsætter blot tilskuddet forholdsmæssigt i forhold til andelen af +25-årige, mens reglen i lige så mange kommuner først træder i kraft, såfremt andelen af medlemmer/deltagere over 25 år overstiger 10 pct. I de resterende kommuner er der forskellige andre modeller i spil.

Samlet viser analysen, at der er mange måder at udforme 25-års-reglen på, og resultaterne kan bidrage til at nuancere debatten om 25-års-reglen, der som oftest kun handler om at være enten 'for' eller 'imod' reglen. Der er mange mellemveje, og dermed kan der også skrues op og ned for risikoen for de utilsigtede u hensigtsmæssige konsekvenser.

Lokaler til selvorganiserede udøvere

Mange kommuner stiller også lokaler til rådighed for aktører uden for det etablerede foreningsliv. Resultaterne viser, at 66 pct. af kommunerne stiller lokaler til rådighed for selvorganiserede grupper. Det indikerer en stigning siden 2014, hvor andelen lå på 60 pct.

De uddybende svar viser, at der er store forskelle på, hvordan faciliteterne stilles til rådighed, hvilke faciliteter der er tale om, samt hvorvidt der stilles særlige krav til aktiviteterne. Resultaterne viser samlet set, at foreningslivet har førsteprioritet, når det gælder adgangen til faciliteter, men at mange kommuner samtidigt er åbne over for, at selvorganiserede kan benytte ledig kapacitet.

Udfordringer vedrørende lokaletilskud og lokaletildeling

Hver tredje kommune har oplevet større udfordringer i forhold til lokaletilskud og lokaletildeling på foreningsområdet, hvilket er cirka samme andel som på aftenskoleområdet.

Det er især manglende kapacitet, der er en udfordring for flere kommuner. Der er dog forskel på, om udfordringen ligger i en reel mangel på antallet af faciliteter, eller om det skyldes en dårlig udnyttelse af lokaletider. Andre kommuner oplever udfordringer i forhold til udbuddet af faciliteter for specifikke grupper af borgere, mens enkelte nævner udfordringer med 25-års-reglen.

Kapitel 4 ser på mønstre på tværs af kommuner. Analyserne har samlet vist, at der er store forskelle på tværs af kommuner, både når det gælder forenings- og medlemstætheden, og når det gælder den kommunale støtte på området. Analysen har også vist nogle særlige mønstre i variationen på tværs af forskellige kommunetyper. Kapitlets formål er at belyse disse forskelle yderligere.

Resultaterne viser, at der er en klar sammenhæng mellem tilskudsniveauet og medlemstætheden. Det er dog ikke sådan, at et højt tilskudsniveau medfører et højt medlemstal. Tværtimod går sammenhængen i den modsatte retning. Når det gælder udbredelsen af foreninger, er der ingen sammenhænge mellem tilskudsniveauet og foreningstætheden. Det tyder samlet på, at forklaringen på variationen i udbredelsen af foreninger og medlemmer skal findes andre steder.

En samlet analyse af sammenhængen mellem en række baggrundskarakteristika for kommunerne og medlems- og foreningstætheden tyder på, at forklaringen på variationen især skal findes i geografiske og demografiske forhold.

I særdeleshed er der en sammenhæng mellem befolkningstætheden og foreningstætheden, hvilket viser, at den relative udbredelse af foreninger alt andet lige er størst i tyndt befolkede områder. Den samme sammenhæng ses, når det gælder medlemstætheden. Derudover ser andelen af børn og unge i kommunen også ud til at spille positivt ind på medlemstætheden.

Selvom der ikke er tale om en udtømmende analyse, tyder resultaterne på, at forskellene i foreningslivets udbredelse og aktivitetsniveau ikke kan forklares gennem det kommunale tilskudsniveau. Det er snarere forhold knyttet til kommunens strukturelle karakteristika og befolkningens sammensætning, der spiller ind, hvilket er et mønster, der også kom til udtryk i 2014-undersøgelsen.

Sammenlignes foreningsområdet med aftenskoleområdet, er det interessant, at foreningslivet står stærkest i kommuner med en lav befolkningstæthed, mens resultaterne på aftenskoleområdet er mere blandet. Her er den relative udbredelse af aftenskoler størst i yderområderne, mens aktivitetsniveauet er højest i byerne. Det kan tyde på, at de respektive typer af folkeoplysende aktiviteter og organisationer påvirkes på forskellig vis af de strukturelle og demografiske karakteristika i kommunerne.

Kapitel 5 samler op på foreningsområdet gennem en perspektiverende diskussion af tre temaer: Tilskudsordningernes udformning, lokaletilskud og faciliteter samt målgrupper på folkeoplysningsområdet.

2.3. Delrapport 4: Tværgående temaer på folkeoplysningsområdet

Undersøgelsens tredje del sætter fokus på temaer, som går på tværs af aftenskoleområdet og foreningsområdet. Til forskel fra de øvrige dele af undersøgelsen indgår de kommunale folkeoplysningspolitikker som en central del af datagrundlaget for analysen i kombination med resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen. Analysen er i vid udstrækning struktureret med udgangspunkt i de seks temaer, som kommunerne er forpligtet til at forholde sig til i deres folkeoplysningspolitikker.

Kapitel 1 er en kort introduktion, der sætter rammen for analysen gennem en uddybning af lovens krav til folkeoplysningspolitikkerne.

Kapitel 2 sætter fokus på målsætningerne og rammerne for borgernes deltagelse i den folkeoplysende virksomhed, som er to af de temaer, kommunerne har pligt til at behandle i deres folkeoplysningspolitikker

Analysen viser, at målsætningerne for borgernes deltagelse i vid udstrækning er formuleret med udgangspunkt i ordlyden fra folkeoplysningslovens formålparagraffer. Det handler i vid udstrækning om begreber som demokratisk dannelse, aktivt medborgerskab og oplysning. Målsætningerne er dog mere mangfoldige i de tilfælde, hvor folkeoplysningspolitikken er en indlejret del af en bredere kultur-, idræts-, eller fritidspolitik, hvor det eksempelvis også handler om frivillighed, sundhed, livskvalitet.

Målsætningerne for borgernes deltagelse er som oftest formuleret på et meget overordnet plan. Politikkerne bliver mere konkrete, når det gælder beskrivelsen af rammerne for den folkeoplysende virksomhed. Alle de indsamlede politikker behandler emnet, og analysen viser, at særligt tre temaer står centralt. Det gælder formuleringer, der vedrører bedre udnyttelse af de kommunale faciliteter samt nytænkningen af brugen af faciliteter – herunder ikke mindst brugen af naturen. Derudover har flere kommuner fokus på at lette den administrative byrde for foreninger og aftenskoler.

Kapitel 3 omhandler afgrænsningen af den folkeoplysende virksomhed. Et tema, der ligeledes skal behandles i de kommunale folkeoplysningspolitikker. Temaet er aktuelt i lyset af de mange forskellige udbydere af aktiviteter på fritidsområdet og de stadig mere flydende grænser mellem sektorer, forvaltningsområder og organiseringsformer.

Analysen viser, at afgrænsningen af den folkeoplysende virksomhed er det af de seks lovpligtige temaer, som færrest kommuner forholder sig til i politikkerne. Det kan tyde på, at det er et tema, som kan være svært at få hold på, hvilket hænger godt sammen med, at mange kommuner oplever udfordringer med netop afgrænsningen af den folkeoplysende virksomhed i praksis (delrapport 4: Tværgående temaer på folkeoplysningsområdet).

Beskrivelserne i politikkerne kredser ligesom i den forrige undersøgelse om to forskellige temaer. Afgræsning med fokus på folkeoplysningens værdier og organiseringsform og afgræsning med fokus på konkurrenceproblematikken.

I forhold til det første tema, viser analysen, at politikkerne først og fremmest formulerer afgrænsningen med udgangspunkt i foreningen som organiseringsform, hvilket er i god overensstemmelse med lovens tilskudsbestemmelser, men formuleringerne omfatter også andre af lovens værdimæssige begreber.

I forhold til det andet tema, griber nogle kommuner afgrænsningsproblematikken an gennem konkurrenceaspektet ved at understrege, at eksempelvis kommercielle aktører med lignende tilbud ikke er en del af folkeoplysningen. Andre politikker har mere eksplicit fokus på, at den folkeoplysende støtte ikke må føre til konkurrenceforvridning. Endelig er der politikker, som sætter fokus på, hvordan konkurrence kan vendes til samarbejde – eksempelvis gennem mere dialog og en større koordination af aktiviteter på området.

Kapitel 4 har fokus på folkeoplysningens samspil med øvrige politikområder. Ud over beskrivelserne i de kommunale politikker hænger temaet tæt sammen med muligheden for at afsætte midler til partnerskaber omkring løsningen af særlige opgaver, som belyst i analysen af både aftenskole- og foreningsområdet. Temaet er centralt i lyset af et generelt øget samfundsmæssigt fokus på samarbejde på tværs af sektorer og forvaltningsområder.

Analysen viser, at der i de kommunale politikker generelt er opbakning til samarbejder mellem folkeoplysningsområdet og øvrige politikområder, og i mange politikker fremgår det, at kommunen vil støtte op om partnerskaber på området. Analysen viser også, at flere politikker i dag end tidligere uddyber, hvilke specifikke forvaltningsområder folkeoplysningspolitikken spiller sammen med. Det er især sundhedsområdet, der fremhæves i mange politikker, men også kulturpolitikken, handicapområdet og børn- og ungeområdet bliver hyppigt nævnt.

Trods eksempler på konkrete bud på partnerskaber og samarbejder i politikkerne, er det generelle billede, at de fleste politikker holder sig til meget overordnede vendinger, når det gælder partnerskaber. Sammenholdt med den lave andel af kommuner, der giver tilskud til partnerskaber, tyder resultaterne på, at partnerskaber på folkeoplysningsområdet fylder mere i overordnede hensigtserklæringer end i praksis.

Kapitel 5 belyser omfanget og karakteren af kommunernes praksis i forhold til udviklingsarbejde på folkeoplysningsområdet med særligt fokus på støtten til selvorganiserede grupper. Herunder belyser analysen også omtalen af de selvorganiserede grupper i folkeoplysningspolitikkerne, hvilket ligeledes er et obligatorisk tema i folkeoplysningspolitikkerne.

Siden 2011 har det været lovpligtigt for kommunerne at have en udviklingspulje på folkeoplysningsområdet. Analysen viser, at der er stor variation i udviklingspuljens størrelse på tværs af kommunerne. Det gennemsnitlige beløb er på fem kroner. pr. indbygger.

Også brugen af puljen varierer. Her er det interessant, at to tredjedele af kommunerne svarer, at hele beløbet i udviklingspuljen ikke blev brugt i 2018. På tværs af kommunetyper viser svarene, at det især er i yderkommunerne, at udviklingspuljen ofte ikke bliver brugt. For de kommuner, der har angivet restbeløbets størrelse, er det samlede beløb på 4,8 mio. kr., hvilket svarer til cirka 20 pct. af det samlede beløb til udviklingspuljer.

56 pct. af kommunerne har svaret, at selvorganiserede grupper kan søge midler gennem udviklingspuljen, hvilket er stort set samme andel som i 2014. Selvom muligheden er der, angiver mange kommuner dog, at de ikke har fået ansøgninger fra selvorganiserede grupper.

I omtalen af de selvorganiserede grupper i folkeoplysningspolitikkerne varierer det, hvorvidt opbakningen til de selvorganiserede grupper begrundes med, at disse aktiviteter har en værdi i sig selv, eller om de skal støttes med henblik på at blive en forening på sigt. Derudover har mange kommuner eksplicit uddybet, hvad de mener, selvorganiserede grupper kan bidrage med i fritidslivet. Det mest udbredte tema er koblingen til motion, sundhed og fysisk trivsel. Derudover nævner mange, at selvorganiserede bidrager til mangfoldigheden i fritidslivet, eller at selvorganiserede aktiviteter tilgodeser borgernes mulighed fleksible deltagelsesformer.

Kapitel 6 belyser brugerinddragelsen folkeoplysningsområdet. Siden 2011 har det været lovpligtigt for kommunerne at have et såkaldt § 35 stk. 2-udvalg for at sikre brugerinddragelsen på området, men brugerinddragelsen foregår også gennem andre kanaler.

Analysen viser, at 'Folkeoplysningsudvalg' stadig er den langt mest udbredte betegnelse for udvalget: 57 pct. af kommunerne bruger dette navn, som refererer til den tidligere lovgivning på området. De resterende kommuner anvender forskellige variationer af navne, som dog alle indeholder enten folkeoplysning, fritid eller foreninger. I 11 pct. af kommunerne er udvalgets rolle fordelt på flere udvalg, hvilket i nogle tilfælde omfatter uddelegering af kompetencer til samråd på området.

Udvalget har gennemsnitligt 11 medlemmer, men der er stor variation på tværs af udvalg. Idræts- og aftenskoleområdet er repræsenteret i alle udvalg, mens 87 pct. har repræsentanter fra spejdere/uniformerede korps. Halvdelen af kommunerne har repræsentanter fra handicaporganisationer og fra det kulturelle område, mens selvorganiserede grupper er repræsenteret i udvalget i 22 pct. af kommunerne. Endelig har tre fjerdedele af kommunerne fortsat repræsentanter fra kommunalbestyrelsen siddende i udvalget, selvom det ikke længere er lovpligtigt. I udvalgenes sammensætning ses det, at idrætsområdet udgør en stor andel (37 pct.) af det samlede medlemstal i § 35 stk. 2-udvalgene. Aftenskoleområdet og spejdere/korps er dog også godt repræsenteret.

§ 35 stk. 2-udvalgenes kompetencer

Analysen viser, at der er store forskelle på, hvilke og hvor mange kompetencer § 35 stk. 2-udvalgene har rundt omkring i kommunerne. Udviklingen i udvalgenes kompetencer er

interessant at følge, da kommunerne i dag har friere rammer til at definere udvalgets rolle, end det var tilfældet tidligere, hvor der var krav om deciderede folkeoplysningsudvalg.

Sammenlignet med den forrige undersøgelse på området er der små tegn på, at § 35 stk. 2-udvalgenes kompetencer i stigende grad afspejler en udviklingsorienteret rolle, mens de formelle – og typisk tilskudsrelaterede – kompetencer fylder lidt mindre end tidligere. Der er tale om relativt små forskydninger, som dog alligevel kan indikere, at udvalgenes rolle er under forandring.

Der er en tydelig sammenhæng mellem antallet af møder i udvalget og antallet af kompetencer: Jo flere kompetencer, udvalget har, desto flere møder afholder udvalget. Det kan ses som et udtryk for, at der naturligt vil være behov for flere møder, når udvalget har konkrete opgaver, der skal løses.

Samlet viser analysen en høj grad af variation i rammerne for den brugerinddragelse, der foregår i § 35 stk. 2-udvalgene på tværs af kommunerne.

Samvirker på folkeoplysningsområdet

Udover § 35 stk. 2-udvalgene spiller lokale foreningssamvirker og samråd ofte en rolle i brugerinddragelsen på folkeoplysningsområdet og det kulturelle område.

I undersøgelsen har 68 pct. af kommunerne angivet, at de har et idrætsråd, mens 61 pct. har et BUS/spejdersamråd. Derudover har lidt over halvdelen af kommunerne et samråd på aftenskoleområdet og 43 pct. et samråd på kulturområdet. 16 pct. af kommunerne har angivet, at de slet ikke har samråd på nogen af de nævnte områder. Fordelingen er stort set den samme som i 2014, hvor der dog ikke var spurgt eksplicit ind til kulturområdet.

47 pct. af kommunerne med samråd angiver, at de har lagt opgaver eller kompetencer ud til samrådene. Det gør sig især gældende inden for idrætsområdet samt spejder/børne- og ungeområdet. De uddybende svar viser, at opgaverne blandt andet omfatter fordeling af puljemidler samt afvikling af forskellige typer af arrangementer og aktiviteter.

Resultaterne tyder på en stor variation i samrådenes roller på tværs af kommuner og foreningsområder, hvilket bekræftes af en igangværende undersøgelse af samrådenes roller og potentialer (Thøgersen et al. 2021).

Kapitel 7 sætter fokus på oplevede udfordringer ved administrationen af folkeoplysningsloven. Resultaterne viser, at 61 pct. af kommunerne oplever udfordringer på området. Det er en lille stigning i forhold til den forrige undersøgelse, hvor den tilsvarende andel var på 50 pct.

En mulig forklaring på stigningen er ændringen af folkeoplysningsloven i 2017, der havde til formål at forhindre tilskud til antidemokratiske foreninger. En del af kommunernes svar uddyber netop udfordringer med implementeringen af disse ændringer.

Generelt er det dog udfordringer relateret til lokaletildeling og lokaletilskud, der fylder mest. Derudover oplever næsten en fjerdedel udfordringer relateret til afgrænsningen af den folkeoplysende virksomhed.

Ligeledes oplever en fjerdedel udfordringer relateret til tilskudsreglerne på aftenskoleområdet, mens lidt færre oplever tilsvarende udfordringer på foreningsområdet. Variation på tværs af områder kan skyldes, at tilskudsreglerne på aftenskoleområdet er mere komplekse end på foreningsområdet.

Kapitel 8 samler afslutningsvist op på resultaterne fra den tværgående analyse gennem en diskussion af tre udvalgte temaer: Udviklingsmidler på folkeoplysningsområdet, og nye organiseringsformer samt afgrænsningen af folkeoplysningsområdet.

3. Undersøgelsens datagrundlag

3.1. Spørgeskemaundersøgelse til landets kommuner

Undersøgelsen er gennemført i perioden fra juni 2019 til marts 2020 gennem en elektronisk spørgeskemaundersøgelse til kultur- og fritidsforvaltningerne i alle landets 98 kommuner. Kommunerne er blevet bedt om at svare med udgangspunkt i regnskabstal og indberetninger fra 2018, som var det senest afsluttede regnskabsår på undersøgelsestidspunktet. I bilagsmaterialet til denne rapport kan spørgeskemaet ses i sin fulde længde.

Allerede i efteråret 2018 blev der sendt en informationsmail ud til kommunerne med det opdaterede spørgeskema, så de havde mulighed for at forberede sig på de informationer, der ville blive efterspurgt i undersøgelsen. Undersøgelsen blev udsendt i juni 2019, og ved dataindsamlingens afslutning i marts 2020 havde 92 kommuner besvaret spørgeskemaet helt eller delvist.

Der var dermed tale om en lang dataindsamlingsperiode, hvilket har været et bevidst valg ud fra ønsket om at sikre en så høj svarprocent som muligt samtidig med ønsket om at give kommunerne en vis fleksibilitet i forhold til, hvornår de har mulighed for at udfylde det meget tidskrævende spørgeskema. Den lange dataindsamlingsperiode skyldes også hensynet til variationen i, hvornår regnskaberne bliver opgjort rundt omkring i kommunerne.

Langt de fleste kommuner har besvaret spørgeskemaet meget grundigt, men svarprocenten varierer betydeligt på tværs af de enkelte spørgsmål. Dels fordi nogle spørgsmål har været mere tidskrævende at besvare end andre, og dels fordi ikke alle kommuner har været i besiddelse af de efterspurgte oplysninger. Samlet set repræsenterer de kommuner, der helt eller delvist har besvaret spørgeskemaet, 96 pct. af befolkningen².

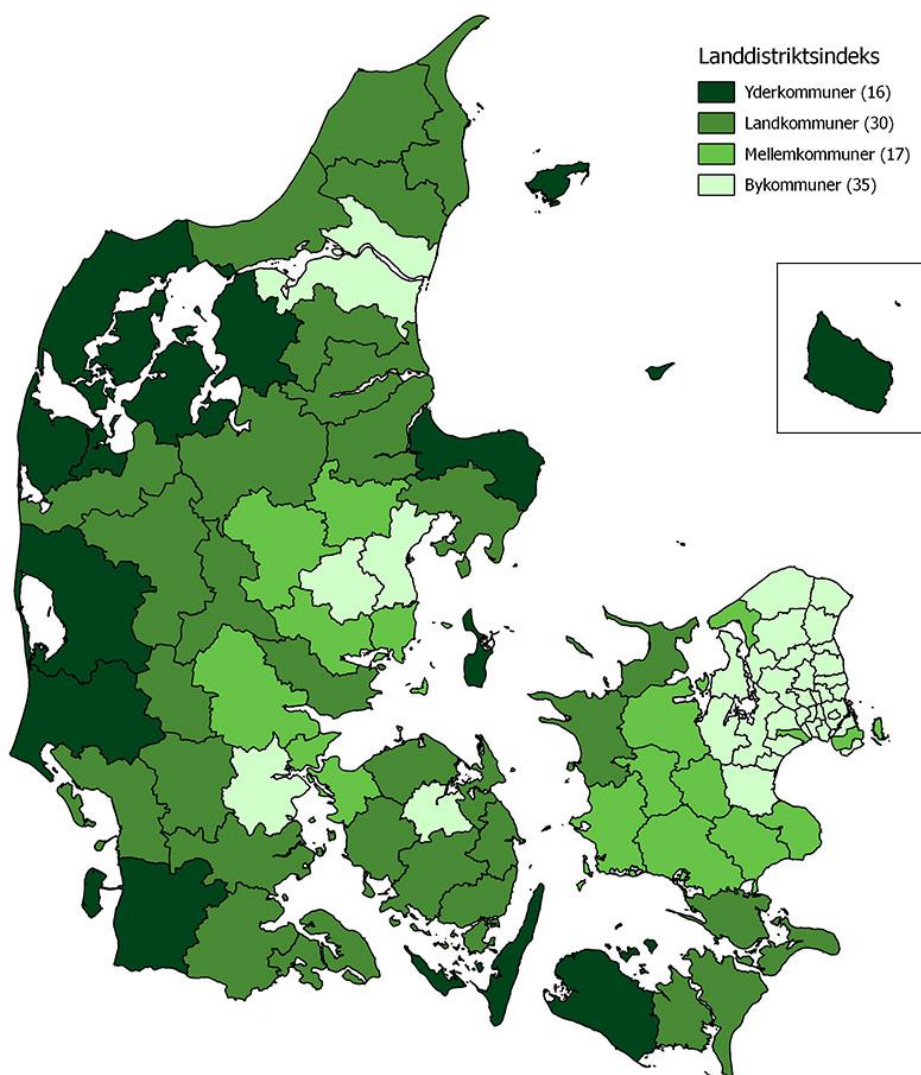
Efter afslutningen af dataindsamlingen blev datasættet gennemgået, og i en række tilfælde blev der taget kontakt til kommunerne for at afklare uklarheder og tvivlsspørgsmål, hvilket i nogle tilfælde førte til justeringer i datasættet.

For at belyse mønstre på tværs af kommuner er kommunerne i rapporten kategoriseret ud fra Landdistriktsredegørelsens opdeling i yder-, land-, mellem- og bykommuner. Kategoriseringen er foretaget på baggrund af 14 forskellige indikatorer – herunder indikatorer for urbanisering, afstand til infrastruktur, socioøkonomiske forhold mv. (Indenrigsministeriet & Fødevareministeriet 2011, 31)³. Figur 1 viser et kort over kommunernes fordeling på de respektive kommunetyper (se også tabel 5.1 i bilagsmaterialet):

² Beregnet på indbyggertal i 2018 (Statistikbanken, tabel FOLK1A).

³ For en nærmere uddybning af de 14 indikatorer henvises til Landdistriktsredegørelsen 2011 (Indenrigs- og Fødevareministeriet 2011, 31).

Figur 3.1: Fordelingen af kommunetyper – Landdistriktsredegørelsen

Kilde: Landdistriktsredegørelsen 2011, 32.

Ud over besvarelserne af spørgeskemaet udgør de kommunale folkeoplysningspolitikker og kommunernes retningslinjer for tilskud også en central del af grundlaget for analysen. Datagrundlaget og fremgangsmåden i forhold til disse supplerende kilder er belyst nedenfor.

3.2. Kommunale tilskudsordninger

I forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen blev kommunerne bedt om at medsende deres tilskudsordninger både for den folkeoplysende voksenundervisning og det folkeoplysende foreningsområde.

I de tilfælde hvor tilskudsordningerne ikke blev medsendt, blev der efterfølgende søgt efter ordningerne på kommunernes hjemmesider. Hvis det heller ikke var muligt at finde tilskudsordningerne, blev kommunerne kontaktet igen. Den proces resulterede i, at der blev

fundet og erhvervet tilskudsordninger for 96 kommuner på foreningsområdet og for 94 kommuner på aftenskoleområdet.

I enkelte tilfælde var der tale om tilskudsordninger med meget sparsomme oplysninger, hvor det kan diskuteres, hvorvidt der er tale om egentlig tilskudsordninger eller blot information på folkeoplysningsområdet. Det er dog medtaget i analysen, hvis det ikke var muligt at finde mere uddybende dokumentation på området.

Processen med indsamling af tilskudsordninger blev afsluttet i foråret 2020. Den samlede proces er dermed foregået over en længere periode. Det kan derfor ikke afvises, at der i nogle kommuner er vedtaget nye tilskudsordninger i løbet af perioden.

Tilskudsordningerne er benyttet i selvstændige analyser og som supplement i de tilfælde, hvor en kommune ikke har besvaret spørgeskemaet, men hvor oplysningen har været tilgængelig i tilskudsordningen.

I forbindelse med de analyser, der udelukkende er baseret på tilskudsordningerne, er de blevet gennemlæst og kodet ud fra relevante kriterier og definitioner, der er anvendt i de enkelte delanalyser. I en række stikprøver samt ved tvivlstilfælde er tilskudsordningerne blevet kodet af to personer for at sikre stringens i analysen.

3.3. Kommunale folkeoplysningspolitikker

Ligesom det gjorde sig gældende med tilskudsordningerne blev kommunerne også bedt om at medsende deres folkeoplysningspolitikker i forbindelse med besvarelsen af spørgeskemaet. I de tilfælde, hvor kommunerne ikke medsendte politikkerne, er der efterfølgende søgt efter dem på de kommunale hjemmesider, og i enkelte tilfælde er kommunerne kontaktet.

I to kommuner er det ikke lykket at finde en relevant politik⁴. Indsamlingen af politikker blev afsluttet i foråret 2020. Det kan ikke udelukkes, at der er kommet nye politikker til siden, eller at der findes nyere politikker, som ikke har været tilgængelige på kommunernes hjemmesider⁵.

Ikke alle kommuner har besludte folkeoplysningspolitikker, og der er derfor skelnet mellem, om folkeoplysningspolitikken er en selvstændig politik, eller om den er indlejret i andre politikker, f.eks. i form af i kultur-, idræts- og fritidspolitikker. Både selvstændige og indlejrede politikker er medtaget i kodningen. Tabel 3.1 viser politikernes fordeling på disse typer:

⁴ I det ene af tilfældene skyldes det, at politikken stadig er under behandling og derfor ikke var vedtaget, da dataindsamlingen blev gennemført.

⁵ 15 politikker i undersøgelsen var principielt udløbet ved dataindsamlingstidspunktet, hvis der ses på de årstal, der er angivet i politikken. Da det ikke har været muligt at finde nyere politikker, er det dog antaget, at disse politikker stadig er gældende, hvorved de indgår i analysen på lige fod med de øvrige politikker.

Tabel 3.1: Typer af politikker

	Antal politikker	Andel i pct.
Selvstændige folkeoplysningspolitikker	70	73
Indlejrede politikker	22	23
Andet	4	4
I alt	96	100

Kategorien 'andet' omfatter de få tilfælde, hvor det har været vanskeligt at afgøre, om det er en selvstændig eller indlejret politik.

Samtlige politikker er gennemgået og kodet efter de seks temaer i § 34 i folkeoplysningsloven, som kommunerne har pligt til at forholde sig til i politikkerne. Temaerne er som følger:

- Tema 1: Målsætning for borgernes deltagelse i den folkeoplysende voksenundervisning og det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde
- Tema 2: Rammer for den folkeoplysende voksenundervisning og det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde – herunder de fysiske rammer
- Tema 3: Samspil og sammenhæng mellem den støtteberettigede folkeoplysningsvirksomhed og selvorganiserede grupper herunder for så vidt angår de økonomiske rammer for det folkeoplysende udviklingsarbejde.
- Tema 4: Samspil mellem den folkeoplysende virksomhed og øvrige politikområder, herunder muligheder for indgåelse af partnerskaber om løsningen af konkrete opgaver.
- Tema 5: Afgrænsning af aktiviteter inden for den folkeoplysende virksomhed i forhold til andre tilgrænsende aktiviteter.
- Tema 6: Omfanget og karakteren af brugerinddragelsen af den folkeoplysende virksomhed i kommunen

De dele af politikkerne, som omhandler de pågældende temaer, blev markeret og kopieret ind i kodeskemaet⁶. I kodningsarbejdet er de seks temaer inddraget, uanset om de er nævnt eksplicit via en overskrift, eller om temaerne belyses på mere indirekte vis.

Som et eksempel på dette har Fredensborg Kommune ikke et decideret punkt der handler om de selvorganiserede aktiviteter, men i politikken nævnes disse flere gange i sammenhæng med de frivillige foreninger og aftenskolerne, og kommunen; ... *understøtter udviklingsarbejdet i forbindelse med organisationsformer, nye initiativer eller projekter herunder f.eks. selvorganiserede aktiviteter med et folkeoplysende sigte*. Uddraget blev derfor kodet under tema 3.

⁶Kodningen er foretaget af to personer. Fem tilfældigt udvalgte politikker blev kodet og sammenlignet af de to kodere for at skabe stringens i resultaterne og enighed om definitionerne, før resten af kodeløst fortsatte.

Kodningsarbejdet udgør grundlaget for analysen, idet det beskriver karakteren af kommunernes folkeoplysningspolitikker, herunder hvorvidt og hvordan de forholder sig til de seks temaer. Ud over de seks overordnede temaer tydeliggjorde kodningen forskellige typer af undertemaer, som ligeledes har været med til at strukturere analysen.

I sammenligningen med analysen af folkeoplysningspolitikkerne i den forrige undersøgelse (Thøgersen 2017, 121ff) er det vigtigt at være opmærksom på, at mange af de politikker, der blev indsamlet dengang, også indgår i denne analyse. Det skyldes, at mange kommuner ikke har revideret deres politikker siden den forrige dataindsamling. Mere end en tredjedel af de politikker, der indgår i analysen, er dog blevet vedtaget siden forrige undersøgelse.

4. Litteratur

Thøgersen, Malene (2017): Folkeoplysningen i kommunerne. En analyse af kommunale nøgletal på folkeoplysningsområdet. Videncenter for Folkeoplysning.

Thøgersen, Malene; Blom, Jalte; Bjerrum, Henriette & Simonsen, Astrid Margon (2021): *Lokale samråd på kultur-, idræts- og fritidsområdet. En landsdækkende kortlægning af og spørgeskemaundersøgelse blandt lokale samråd*. Aarhus: Videncenter for Folkeoplysning

Indenrigs- og Sundhedsministeriet & Fødevareministeriet (2011): *Landdistriktsredegørelse 2011 - regeringens redegørelse til Folketinget*. København.

LOVSTOF

LBK nr. 1115 af 31/08/2018: Bekendtgørelse af lov om støtte til folkeoplysende voksenundervisning, frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde og daghøjskoler samt om Folkeuniversitetet (folkeoplysningsloven)

5. Bilag

5.1. Spørgeskemaet til kommunerne

Indsamling af kommunale nøgletal på folkeoplysningsområdet 2019

Formålet med skemaet er at indsamle detaljerede oplysninger om tilskud, aktiviteter og deltagere i den folkeoplysende voksenundervisning og det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde i kommunen. Det er vigtigt, at besvarelsen foretages på baggrund af **aktiviteter og afsluttet regnskab for 2018**.

Den folkeoplysende voksenundervisning

De første spørgsmål i skemaet vedrører udelukkende den folkeoplysende voksenundervisning, som i folkeoplysningsloven er beskrevet i kapitel 4. Alle spørgsmål vedrører tal for 2018.

Antallet af tilskudsberettigede foreninger på det folkeoplysende voksenundervisningsområde (§ 4, stk. 1, nr. 1)	
Formålet med spørgsmålet er at kunne belyse antallet af folkeoplysende foreninger på voksenundervisningsområdet (i daglig tale aftenskoler), der er tilknyttet et landsdækkende oplysningsforbund, samt antallet af folkeoplysende foreninger på voksenundervisningsområdet uden for disse organisationer. Foreninger i den folkeoplysende voksenundervisning benævnes i resten af skemaet 'aftenskoler'.	
	Skriv antallet af aftenskoler, som har haft aktivitet i kommunen i 2018:
Aftenskoler, som er medlem af AOF, DOF, FOF, LOF eller Fora	
Aftenskoler uden for de landsdækkende oplysningsforbund	
Antal aftenskoler i alt	

Undervisning mv. (§ 7, stk. 2)		
Formålet med de følgende spørgsmål er at få belyst fordelingen af undervisningstimer, deltagere og aftenskoler i forhold til forskellige typer af undervisning.		
Angiv ANTAL UNDERVISNINGSTIMER fordelt på de følgende typer af undervisning.	Antal undervisningstimer	<i>Hvis du ikke er i stand til at angive antallet af undervisningstimer, angiv da årsagen.</i>
Undervisning og studiekredse		
Undervisning for handicappede (§ 8, stk. 2)		
Undervisning der forudsætter små hold (§ 8a, nr. 2)		
Fleksible tilrettelæggelsesformer (§ 8, stk. 4)		
	Antal foredrag	<i>Hvis du ikke er i stand til at angive antallet af foredrag, angiv da årsagen.</i>
Foredrag		

Angiv ANTAL AFTENSKOLER, der har anvendt tilskud til de følgende typer af undervisning.	Antal aftenskoler	Hvis kommunen ikke har opgørelser over antallet af aftenskoler, sættes kryds her
Undervisning for handicappede (§ 8, stk. 2)		
Undervisning der forudsætter små hold (§ 8a, nr. 2)		
Fleksible tilrettelæggelsesformer (§ 8, stk. 4)		

Angiv ANTAL REGISTREREDE DELTAGERE fordelt på de følgende typer af undervisning.	Skriv antal deltagere	<i>Hvis du ikke er i stand til at angive antallet af deltagere, angiv da årsagen.</i>
Undervisning og studiekredse (antal deltagere)		
Undervisning for handicappede (§ 8, stk. 2) (antal deltagere)		
Undervisning der forudsætter små hold (§ 8a, nr. 2) (antal deltagere)		
Fleksible tilrettelæggelsesformer (§ 8, stk. 4) (antal deltagere)		
Foredrag (antal deltagere)		

Undervisningstimer fordelt på fag		
Har kommunen opgørelser over antallet af undervisningstimer fordelt på forskellige typer af fag?	Ja/nej/ved ikke	Hvis ja: Undervisningstimernes fordeling på fag kan enten skrives ind her, eller oplysningerne kan sendes pr. mail til malene.thogersen@vifo.dk

Uddybende spørgsmål om undervisning for personer med handicap		
Hvilke procedurer har kommunen i forhold til godkendelsen af deltagere med handicap i relation til emnet? (§ 8, stk. 2)	Åbent svarfelt:	
Er der fastsat et MINIMALT antal af deltagere på handicaphold?	Ja/nej/ved ikke	Skriv det minimale antal af deltagere på handicaphold her.
Er der fastsat et MAKSIMALT antal af deltagere på handicaphold?	Ja/nej/ved ikke	Skriv det maksimale antal deltagere på handicaphold her.
Er der i kommunen aftenskoler, som udelukkende har handicaphold?	Ja/nej/ved ikke	Skriv antallet af aftenskoler, som udelukkende har handicaphold her.
Er der mulighed for at få tilskud til deltagere med handicap i relation til emnet på blandede hold (hold hvor der er både er deltagere med og uden handicap)?	Ja/nej/ved ikke	
Hvordan beregnes tilskuddet til deltagere med handicap i relation til emnet på blandede hold?	Åbent svarfelt:	
Har kommunen opgørelser over det samlede antal deltagere med handicap på blandede hold?	Ja/nej/ved ikke	Hvis ja, angiv det samlede antal deltagere med handicap på blandede hold.

Angiv kommunens SAMLEDE TILSKUD TIL UNDERVISNING (løn mv.) fordelt på forskellige tilrettelæggelsesformer. Angiv beløb i kroner (Angiv regnskabstal efter eventuelle efterreguleringer. Vær desuden opmærksom på, at tilskud til debatskabende aktiviteter angives i et separat felt)	Angiv beløb i kr.	Hvis det ikke er muligt at angive beløbet, skriv da årsag:
Løntilskud til undervisning og studiekredse (§ 8 og § 11, stk. 2)		
Løntilskud til undervisning for handicappede (§ 8, stk. 2)		
Løntilskud til undervisning, der forudsætter små hold (§ 8a, nr. 2) (fx instrumentalundervisning)		
Løntilskud til foredragsvirksomhed		
Tilskud til fleksible tilrettelæggelsesformer (§ 8, stk. 4)		
Tilskud til debatskabende aktiviteter (§ 8, stk. 3)		
Er der ydet maksimalt tilskud i forhold til de kommunalt vedtagne tilskudsbrøker?	Ja/nej/ved ikke	Angiv, hvis muligt, hvor stor en andel af det maksimale tilskud, der er ydet i forhold til de kommunalt vedtagne tilskudsbrøker (angiv andel i procent).
Blev hele beløbet i den afsatte tilskudsramme på aftenskoleområdet anvendt i 2018?	Ja/nej/ved ikke	Hvis nej, skriv gerne størrelsen på det overskydende beløb i kr.

Uddybende spørgsmål om midler til debatskabende aktiviteter (§ 8, stk. 3) Ifølge lovgivningen er de enkelte aftenskoler forpligtet til at afsætte 10 pct. af den samlede beløbsramme til debatskabende aktiviteter.		
Er der sket en tilbagebetaling af ikke forbrugte midler til DEBATSKABENDE AKTIVITETER?	Ja/nej/ved ikke	Angiv, hvis muligt, størrelsen på det samlede tilbagebetalte beløb (i kroner) til DEBATSKABENDE AKTIVITETER. Angiv, hvis muligt, hvor mange aftenskoler, der har tilbagebetalt midlerne til DEBATSKABENDE AKTIVITETER helt eller delvist.
Har aftenskolerne mulighed for at overføre mindre, uforbrugte tilskud til DEBATSKABENDE AKTIVITETER til deres egen debatpulje i det efterfølgende år?	Ja/nej/ved ikke	Hvis ja, angiv gerne hvor mange aftenskoler, der har benyttet denne mulighed:
Er der på samlet kommunalt plan sket en overførsel af ikke forbrugte tilskud til DEBATSKABENDE AKTIVITETER til næste års ramme på aftenskoleområdet?	Ja/nej/ved ikke	Angiv, hvis muligt, det beløb af ikke forbrugte tilskud til DEBATSKABENDE AKTIVITETER, der er blevet overført til næste års ramme på aftenskoleområdet (i kroner).

Lokaler og lokaletilskud til den folkeoplysende voksenundervisning (§ 21, 22 og 23)		
Angiv kommunens samlede tilskud til private og lejede lokaler (§ 23):	Angiv beløb i kr.	
Opkræver kommunen gebyr ved brug af anviste lokaler? (§ 22, stk. 4)	Ja/nej/ved ikke	Angiv de samlede indtægter (i kroner) for de opkrævede gebyrer.
Hvor mange aftenskoler fik i 2018 tilskud til EGNE ELLER LEJEDE LOKALER? (§ 23)	Angiv antal	Hvis du ikke er i stand til at angive antallet, angiv da årsagen.
Er der i løbet af de seneste 5 år foretaget større ændringer i kommunens praksis og/eller retningslinjer ift. lokaletilskud og lokaletildeling på aftenskoleområdet?	Ja/nej/ved ikke	Hvis ja, uddyb gerne, hvilke ændringer der er sket:
Oplever I som kommune nogen større udfordringer i forhold til lokaletilskud og lokaletildeling på aftenskoleområdet?	Ja/nej/ved ikke	Hvis ja, uddyb gerne hvilke udfordringer der er tale om (åbent svar)

Anvendte tilskudsbrøker og vægtninger (§ 11) I dette spørgsmål angives de tilskudsbrøker og beregninger, der anvendes ved de forskellige typer af undervisning.		
Hvilken tilskudsbrøk anvendes ved almindelig undervisning og studiekredse?	Angiv brøk	
Hvilken tilskudsbrøk anvendes ved undervisning for deltagere med handicap i relation til et konkret emne?	Angiv brøk	
Hvilken tilskudsbrøk anvendes ved instrumentalundervisning/små hold?	Angiv brøk	
Hvor mange undervisningstimer tæller et foredrag for, når tilskuddet til foredrag skal beregnes?	Angiv antal timer	Hvis det ikke er muligt at angive beregning, angiv da årsagen.
Har kommunalbestyrelsen fastsat en vægtning mellem fag og emner?	Ja/nej/ved ikke	Hvis ja, hvilken vægtning af fag og emner er der tale om?

Kommunens supplerende og særlige tilskud (§ 8a)			
Gives der tilskud til nedsættelse af deltagerbetaling til særlige grupper? (ud over handicappede i relation til et konkret emne)	Ja/nej/ved ikke	Hvilke grupper ydes der tilskud til? (åbent svar)	Angiv samlet tilskud til nedsættelse af deltagerbetaling til særlige grupper (angiv beløb i kroner).
Gives der supplerende tilskud til små øsamfund og tilsvarende tyndt befolkede områder?	Ja/nej/ved ikke		Angiv samlet supplerende tilskud til små øsamfund og tilsvarende tyndt befolkede områder (angiv beløb i kroner)
Gives der særlige tilskud til indgåelse af partnerskaber om løsning af konkrete opgaver på aftenskoleområdet?	Ja/nej/ved ikke		Angiv samlet tilskud til indgåelse af partnerskaber om løsning af konkrete opgaver (angiv beløb i kroner).

Kommunal varetagelse af aftenskolers administrative opgaver (§ 12)		
Er der aftenskoler uden for de fem landsdækkende oplysningsforbund, som benytter sig af muligheden for, at kommunen varetager aftenskolens administrative opgaver i forbindelse med aflønning af lærere mv.?	Ja/nej/ved ikke	Hvor mange skoler benytter sig af dette tilbud?
Mellekommunale betalinger		

Nedenfor bedes angivet de mellemkommunale godtgørelser for udgifter i forbindelse med tilskuddet til undervisning (§ 43)		
Beløb modtaget fra anden/andre kommuner	Angiv samlet beløb i kr.	<i>Hvis du ikke er i stand til at angive beløbene, angiv da årsagen.</i>
Beløb betalt til anden/andre kommuner	Angiv samlet beløb i kr.	<i>Hvis du ikke er i stand til at angive beløbene, angiv da årsagen.</i>

Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde

De følgende spørgsmål vedrører udelukkende det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde, som i folkeoplysningsloven er beskrevet i kapitel 5.

Formålet med de følgende spørgsmål er at skabe overblik over antallet af foreninger og medlemmer fordelt på forskellige aktivitetstyper:

	Angiv antallet af godkendte folkeoplysende foreninger, der har modtaget tilskud/fået anvist lokaler	Angiv antallet af tilskudsberettigede aktivitetsmedlemmer under 25 år	Angiv, hvis muligt, antal aktivitetsmedlemmer over 25 år
Idræt			
Idébestemt- og samfundsengagerende børne- og ungdomsarbejde (fx spejdere, politiske ungdomsforeninger, religiøse børne- og ungeforeninger)			
Foreningsbaserede fritids- og ungdomsklubber			
Andre folkeoplysende foreninger			
Har du kommentarer til de ovenstående tal, kan du skrive dem her:			

Hvis muligt, angiv da hvordan de idébestemte og samfundsengagerende foreninger fordeler sig på de følgende kategorier:	Angiv antallet af godkendte folkeoplysende foreninger, der har modtaget tilskud/fået anvist lokaler	Angiv antallet af tilskudsberettigede aktivitetsmedlemmer under 25 år	Angiv, hvis muligt, antal aktivitetsmedlemmer over 25 år
Politisk arbejde			
Religiøst arbejde			
Spejderkorps			
Andre typer af idébestemte og samfundsengagerende aktiviteter			

Kommunalbestyrelsens samlede tilskud (regnskab)		
Angiv kommunens samlede udgifter til medlems-/aktivitetstilskud (§ 15 og § 16), fordelt på følgende områder (beløb i kroner).	Angiv beløb i kr.	<i>Hvis du ikke er i stand til at angive de samlede udgifter, angiv da årsagen.</i>

Idræt		
Idébestemt og samfundsengagerende børne- og ungdomsarbejde i alt		
Foreningsbaserede fritids- og ungdomsklubber		
Andre folkeoplysende foreninger		

Lokaletilskud mv. til det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde (§ 21 og § 25)		
Hvor mange foreninger får tilskud til egne eller lejede lokaler? (§ 25)	Angiv antal foreninger	<i>Hvis du ikke er i stand til at angive antallet, angiv da årsagen.</i>
Angiv kommunens samlede tilskud til foreningers egne og lejede lokaler (§ 25)	Angiv beløb i kr.	<i>Hvis du ikke er i stand til at angive det samlede tilskud, angiv da årsagen.</i>
Stiller kommunen lokaler til rådighed for selvorganiserede udøvere?	Ja/nej/ved ikke	Angiv gerne på hvilken måde kommunen stiller lokaler til rådighed for selvorganiserede grupper
Nedsætter kommunalbestyrelsen lokaletilskuddet ved deltagere/medlemmer over 25 år? (§ 25, stk. 3, 25-års-reglen). (Spørgsmålet afdækker, hvorvidt 25-års-reglen er i anvendelse i kommunen, uanset om det gælder alle facilitetstyper eller ej)	Ja/nej/ved ikke	Hvis ja, foretages beregningen ud fra andelen af deltagere (medlemmer i lokalet) eller andelen af medlemmer (foreningens samlede medlemstal) over 25 år? Andelen af deltagere Andelen af medlemmer Foreningen vælger selv, om beregningen foretages ud fra andelen af deltagere eller andelen af medlemmer Ved ikke Uddyb gerne på hvilken måde, lokaletilskuddet nedsættes:
Er der i løbet af de seneste 5 år foretaget større ændringer i kommunens praksis og retningslinjer ift. lokaletilskud og lokaletildeling til folkeoplysende foreninger?	Ja/nej/ved ikke	<i>Hvis ja, uddyb gerne hvilke ændringer, der er tale om:</i>
Oplever I som kommune nogen større udfordringer i forhold til lokaletilskud og lokaletildeling på det frivillige, folkeoplysende foreningsområde?	Ja/nej/ved ikke	<i>Hvis ja, uddyb gerne hvilke udfordringer der er tale om (åbent svar)</i>

Gebyr ved brug af anviste lokaler (§ 22, stk. 4)		
Opkræver kommunen gebyr ved brug af anviste lokaler? (§ 22, stk. 4)	Ja/nej/ved ikke	Angiv hvis muligt de samlede indtægter for de opkrævede gebyrer i kroner.
Er gebyret gradueret alt efter, om det er børn og unge eller voksne, der benytter lokalerne?	Ja/nej/ved ikke	Hvis ja, på hvilken måde gradueres gebyret?

Kommunens særlige tilskud (§ 19, stk. 2 og 3)			
Yder kommunen forhøjet tilskud til særlige aktivitetsformer og personer med særlige behov?	Ja/nej/ved ikke	Til hvilke grupper/aktiviteter ydes der tilskud?	Angiv beløb i kroner

Yder kommunen særlige tilskud til indgåelse af partnerskaber om løsning af konkrete opgaver på foreningsområdet?	Ja/nej/ved ikke		Angiv beløb i kroner
--	-----------------	--	----------------------

Øvrige spørgsmål

De resterende spørgsmål i spørgeskemaet går på tværs af de to hovedområder og handler primært om udviklingsarbejde, §35 stk. 2-udvalg og forenings sammenslutninger.

Tilskud til udviklingsarbejde

De nedenstående spørgsmål omhandler kommunens tilskud til udviklingsarbejde inden for lovens område.			
(Spørgsmålet omfatter dermed udviklingsarbejde inden for både den folkeoplysende voksenundervisning, det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde samt ikke-organiserede grupper)			
Hvilket beløb er der afsat til udviklingsarbejde inden for lovens område? (§ 6, stk. 3)	Angiv samlet beløb i kr.		<i>Hvis du ikke er i stand til at angive beløbet, angiv da årsagen.</i>
Hvis muligt, angiv hvordan beløbet er fordelt på de to hovedområder:	Den folkeoplysende voksenundervisning (angiv beløb)	Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde (angiv beløb)	
Ydes der herunder tilskud til selvorganiserede grupper og aktiviteter med et folkeoplysende sigte?	Ja/nej/ved ikke	Hvilke typer af aktiviteter/opgaver ydes der støtte til.	Angiv beløb i kr.
Blev hele det beløb, der var afsat til udviklingspuljen, brugt i 2018? (Samlet for begge hovedområder)	Ja/nej/ved ikke	Hvis nej, angiv gerne restbeløbets størrelse i kr.	Hvis nej, bliver restbeløbet overført til næste års udviklingspulje? Ja/nej/ved ikke

§ 35, stk. 2-udvalg

Ifølge lovgivningen er kommunen forpligtet til at oprette et udvalg med repræsentation for de aktører, der kan få tilskud efter lovens kapitel 3. De følgende spørgsmål omhandler § 35, stk. 2-udvalgets organisering og struktur.		
Varetages udvalgets rolle gennem ét eller flere forskellige udvalg?	Ét udvalg (Angiv udvalgets navn) Flere udvalg (Angiv udvalgenes navne) Kommunen har ikke nedsat et § 35, stk. 2-udvalg.	
Ved ét udvalg: Hvor mange medlemmer (eksklusive tilforordnede) har udvalget?	Skriv antal	
Ved flere udvalg: Hvor mange medlemmer (eksklusive tilforordnede) har udvalgene sammenlagt?	Skriv antal	

<p>Hvem er repræsenteret i udvalget/udvalgene?</p>	<p>Idrætsforeninger Spejdere/korps Øvrige idébestemte/samfundsengagerende børn- og ungeforeninger Aftenskoler Kulturforeninger/andre kulturaktører Handicaporganisationer Selvorganiserede grupper Andre aktører med stemmeret Medlemmer fra kommunalbestyrelsen Andre aktører uden stemmeret</p>	<p>Angiv antallet af repræsentanter for hver af de følgende typer af aktører</p>
<p>Hvor mange møder holder udvalget/udvalgene om året i gennemsnit? (Ved flere udvalg, skrives det samlede antal møder)</p>	<p>Angiv antal</p>	
<p>Hvilke af de følgende kompetencer har udvalget/udvalgene? (Sæt gerne flere kryds)</p>	<p>Udvalget afgiver udtalelse til kommunalbestyrelsen om udkast til regler for tilskud.</p> <p>Udvalget har generelt høringsret på beslutninger, der vedrører folkeoplysningsområdet</p> <p>Udvalget godkender nye foreninger</p> <p>Udvalget afgiver forslag til kommunalbestyrelsen om rammens fordeling mellem områderne.</p> <p>Udvalget anviser lokaler og fordeler tilskud ud fra de gældende tilskudsregler.</p> <p>Udvalget træffer afgørelser om fordeling af midler fra puljen til udviklingsarbejde eller andre puljer.</p> <p>Udvalget inddrages i udviklingen af kommunens særlige projekter og tiltag på området.</p> <p>Udvalget tager selv initiativ til særlige projekter og tiltag på området.</p> <p>Udvalget påser, at tilskud ydet efter folkeoplysningsloven er anvendt i overensstemmelse med loven og de fastsatte regler.</p> <p>Udvalget har ingen af de ovenstående kompetencer</p> <p>Udvalget har andre kompetencer – uddyb gerne hvilke:</p>	

Foreningssammenslutninger/samvirker

Hvilke typer af foreningssammenslutninger/råd/samvirker findes i kommunen på folkeoplysningsområdet og det øvrige kultur- og fritidsområde?	
Idrætssamvirke/råd Aftenskolesamvirke/råd Spejdersamvirke/råd Børne- og ungesamvirke/råd Kulturelt samvirke/råd Andre samvirker/råd (Skriv hvilke) Der er ikke nogen samvirker/råd i kommunen	Sæt gerne flere kryds
Er der kommunale medarbejdere repræsenteret i nogle af disse sammenslutninger/råd?	Ja/nej/ved ikke
(Hvis ja) Sæt kryds ved de samvirker, hvor der er repræsentation af kommunale medarbejdere: Idrætssamvirke/råd Aftenskolesamvirke/råd Spejdersamvirke/råd Børne- og ungesamvirke/råd Kulturelt samvirke/råd Andre samvirker/råd (Skriv hvilke)	Sæt gerne flere kryds
Er der nogen særlige opgaver eller kompetencer, som er lagt ud til et eller flere samvirker?	Ja/nej/ved ikke
(Hvis ja) Sæt kryds ved de samvirker, som har særlige opgaver eller kompetencer: Idrætssamvirke/råd Aftenskolesamvirke/råd Spejdersamvirke/råd Børne- og ungesamvirke/råd Kulturelt samvirke/råd Andre samvirker/råd (Skriv hvilke)	
Hvis ja, uddyb gerne hvilke opgaver eller kompetencer det handler om:	
Har du yderligere kommentarer til den rolle samvirker/foreningssammenslutninger spiller i kommunen, kan du skrive dem her:	

Daghøjskoler

Tiilskud til daghøjskoler (kap. 12a)					
Yder kommunalbestyrelsen støtte til daghøjskoler efter folkeoplysningsloven?	Ja/nej/ved ikke	Angiv samlet beløb:	Angiv antallet af daghøjskoler, der ydes støtte til:	Angiv antallet af deltageruger (en årselev udgør 40 deltageruger):	Hvis muligt, angiv antal unikke deltagere:
<i>Note: Denne undersøgelse belyser kun den del af daghøjskolernes aktivitet, som er finansieret gennem folkeoplysningslovens kapitel 12a.</i>					

Som afslutning på spørgeskemaet vil vi gerne have jeres overvejelser om, hvorvidt og i givet fald på hvilken måde I som kommune oplever udfordringer ved administrationen af folkeoplysningsloven i praksis.		
Oplever I som kommune nogle særlige udfordringer ved administrationen af folkeoplysningsloven.	Ja/nej/ved ikke	Hvis ja, inden for hvilke områder, oplever I udfordringer: Udfordringer relateret til afgrænsningen af den folkeoplysende virksomhed Udfordringer relateret til lokaletildeling/lokaletilskud Udfordringer relateret til tilskudsreglerne på aftenskoleområdet Udfordringer relateret til tilskudsreglerne på foreningsområdet Andre typer af udfordringer (uddyb gerne hvilke) Uddyb gerne jeres svar:

Kontaktoplysninger
Nedenfor angives kontaktoplysninger på den eller de personer, der har udfyldt spørgeskemaet, så Videncenter for Folkeoplysning har mulighed for at tage kontakt ved eventuelle spørgsmål til besvarelsen.
Navn(e) på kontaktperson(er): Navn: Telefon: E-mail: Navn: Telefon: E-mail: Navn: Telefon: E-mail:

Der er nu ikke flere spørgsmål i spørgeskemaet. Mange tak for besvarelsen.

Vi vil derudover gerne bede jer om at indsende de følgende dokumenter:

- Kommunens folkeoplysningspolitik (såfremt folkeoplysningspolitikken ikke er en selvstændig politik, men er indlejret i en anden overordnet politik (fx kultur- og fritidspolitik eller idrætspolitik), medsendes denne politik)
- Kommunale tilskudsordninger for både for den folkeoplysende voksenundervisning og det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde

Dokumenterne kan sendes til denne mailadresse: malene.thogersen@vifo.dk

Videncenter for Folkeoplysning vil gerne forsæt udvikle undersøgelsen i samarbejde med jer. Hvis du har nogle kommentarer eller ændringsforslag til spørgeskemaet, kan du skrive dem her:	(Åbent svarfelt)
---	------------------

5.2. Supplerende tabeller

Tabel 5.1: Oversigt over kommunetyper

Kommunetype	Kommuner
Yderkommuner	Bornholm, Langeland, Lemvig, Lolland, Læsø, Morsø, Norddjurs, Ringkøbing-Skjern, Samsø, Skive, Struer, Thisted, Tønder, Varde, Vesthimmerland, Ærø.
Landkommuner	Assens, Billund, Brønderslev, Esbjerg, Fanø, Frederikshavn, Faaborg-Midtfyn, Guldborgsund, Haderslev, Hedensted, Herning, Hjørring, Holstebro, Ikast-Brande, Jammerbugt, Kalundborg, Kerteminde, Mariagerfjord, Nordfyns, Nyborg, Odsherred, Randers, Rebild, Svendborg, Syddjurs, Sønderborg, Vejen, Viborg, Vordingborg, Aabenraa.
Mellemkommuner	Favrskov, Faxe, Fredericia, Halsnæs, Holbæk, Horsens, Ishøj, Middelfart, Næstved, Odder, Ringsted, Silkeborg, Slagelse, Sorø, Stevn, Tårnby, Vejle.
Bykommuner	Albertslund, Allerød, Ballerup, Brøndby, Dragør, Egedal, Fredensborg, Frederiksberg, Frederikssund, Furesø, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Greve, Gribskov, Helsingør, Herlev, Hillerød, Hvidovre, Høje-Taastrup, Hørsholm, Kolding, København, Køge, Lejre, Lyngby-Taarbæk, Odense, Roskilde, Rudersdal, Rødovre, Skanderborg, Solrød, Vallensbæk, Aalborg, Aarhus.

Landsdistriktsredegørelsen 2011 (Indenrigs- og Fødevarerministeriet 2011, 31).

Videncenter

for Folkeoplysning